

DIVERSE ASPECTE ALE COLABORĂRILOR ACADEMICE ȘI ȘTIINȚIFICE DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA (1991-2005)

Mariana ȚIBULAC

Catedra Istoria Românilor

L'article se propose de montrer que la collaboration académique avec les institutions d'enseignement supérieur de Roumanie contribue à l'élaboration de nouveaux standards de formation professionnels et de standards curriculaires d'une importance internationale pour la République de Moldova.

După anul 1991, când Republica Moldova și-a proclamat independența, România a fost prima țară care a recunoscut acest fapt și nu mult timp după aceea a primit la studii în fiecare an un număr substanțial de tineri de peste Prut în baza unor Protocoale de colaborare în domeniul învățământului. Astfel, partea română și-a manifestat disponibilitatea acordării de burse pentru tinerii din Republica Moldova, elaborând, în concordanță cu practicile internaționale, o procedură descentralizată, conform căreia candidații s-au putut înscrie direct la universitățile sau școlile pe care doresc să le urmeze; au fost prevăzute trei centre (Iași, Suceava, Galați) pentru depunerea actelor de înscriere în învățământul universitar.

Guvernul de la București a oferit basarabenilor pentru anul de studii 2002-2003 – 500 de locuri subvenționate de la buget, cu bursă în învățământul universitar de lungă și de scurtă durată pentru absolvenții de liceu din Republica Moldova, cu diploma de bacalaureat. Universitățile din dreapta Prutului au mai oferit cetățenilor Republicii Moldova – 390 de locuri universitare cu plată. Pentru învățământul postuniversitar – 125 locuri cu bursă, dintre care 78 la masterat, 47 la doctorat. 125 locuri cu plată, iar alte 20 de burse vor fi oferite absolvenților de licee în limba română situate în raioanele de est ale Republicii Moldova care vor urma un an pregătitor la Universitatea din Bacău. De asemenea, Guvernul României a repartizat 180 de locuri cu bursă în extensiunile universitare românești de pe teritoriul Republicii Moldova [1].

Pentru anul de studii 2003-2004, partea română a continuat demersurile privind încheierea unui protocol de colaborare în domeniul învățământului, care să cuprindă și activitatea extensiilor universitare românești. În liceele din dreapta Prutului au fost admiși 706 tineri din Republica Moldova, cu 6 mai mult decât prevedea oferta educațională a Ministerului Educației și Tineretului din România. În acest an (2003), au fost depuse 1031 dosare [2].

Pentru anul de învățământ 2004/2005, partea română a oferit 1 950 burse de stat:

- 800 de locuri pentru învățământul preuniversitar;
- 1000 de locuri pentru învățământul universitar;
- 150 de locuri pentru învățământul postuniversitar.

Cele 800 de burse pentru învățământul preuniversitar au fost repartizate astfel: până la 635 burse pentru absolvenții clasei a IX-a cu examene de capacitate din Republica Moldova, promoția 2004 până la 65 burse pentru absolvenții clasei a VIII-a din România, promoția 2004, și până la 100 burse pentru elevii cetățeni ai Republicii Moldova care au absolvit în 2004 clasele a IX-a, a X-a în liceele din România și care au studiat fără bursă. Bursele au fost acordate în acest an de către Ministerul Educației și Cercetării în baza mediilor anuale la absolvirea clasei a IX-a și a X-a, comunicate de inspectoratele școlare [3].

Ministerul Educației și Cercetării de la București, în persoana dr. Mircea Miclea, a semnat ordinul privind repartizarea pe universități a cifrei de școlarizare și metodologia de admitere la studii în România pentru anul de studii 2005-2006 a tinerilor moldoveni: au fost aprobate 1050 de locuri, dintre care 1000 de burse și 50 fără taxe de școlarizare. Cele 1000 de burse au fost repartizate în felul următor:

- 523 locuri pentru cei ce au absolvit un liceu din România;
- 477 locuri pentru deținătorii diplomelor de bacalaureat, promoția 2005 din Republica Moldova.

Primii au trecut admiterea ca și cetățenii români, pe când absolvenții liceelor din Republica Moldova au fost înscriși la studii în baza dosarului de concurs [4].

Procesul de tranziție al Republicii Moldova la economia de piață, declanșat după proclamarea independenței, se desfășoară în condițiile unei acute crize social-economice și cultural-educative.

Reforma învățământului superior începută în anii '90 s-a redus la introducerea unor schimbări și modificări parțiale care au avut deseori un caracter incoerent, neadecvat. Astfel, declarația de la Sorbona din 1998 și declarația de la Bologna – 1999 au introdus noi dezbateri privitor la abordarea culturală ca misiune a universităților europene [5]. Modernizarea curriculei învățământului superior din Republica Moldova în contextul Procesului Bologna este determinată de factori sociali, politici, economici și educaționali care reflectă relațiile dintre instituțiile de învățământ superior la nivel instituțional, interuniversitar și internațional.

Colaborarea cu instituțiile de învățământ superior din România va duce la elaborarea noilor standarde de formare profesională și standarde curriculare cu relevanță internațională. Se vor putea elabora standarde de calitate comparabile cu cele din țările europene, iar calitatea curriculei universitare va putea fi evaluată de piața profesională a diplomelor universitare internaționale [6]. Fără îndoială, cel mai important domeniu al colaborării, cu cele mai însemnate urmări în viitorul apropiat și în perspectivă, îl reprezintă domeniul învățământului. Din documentele studiate reiese clar recunoașterea calității învățământului superior românesc, care se constituie într-un exemplu pentru instituțiile de învățământ din Republica Moldova. Această afirmație se bazează pe cererile de material didactic românesc, prin schimburile de experiență, mai ales în domeniul economic și politic, de către instituțiile de învățământ din Republica Moldova, prin numărul mare de cereri de burse oferite, în limitele posibilului, de către instituțiile din România.

Deci, în contextul Procesului Bologna și al aderării României la Uniunea Europeană, introducerea dimensiunii europene, compatibilizarea curriculelor, apropierea de standardele universitare europene, promovarea criteriilor de calitate academică recunoscute pe plan internațional, mobilitatea academică constituie obiective prioritare ale educației atât în România, cât și în Republica Moldova.

Colaborarea Republicii Moldova cu România pe plan științific vizează atât domeniul științelor reale, cât și al celor umanistice. Sunt organizate un șir de simpozioane, conferințe, seminare, dezbateri, traininguri în care sunt implicați diverse cadre didactice, experți, academicieni, doctoranzi, studenți etc. De asemenea, au fost încheiate diverse Convenții între Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova și Uniunea Scriitorilor din România.

Spre exemplu, Laboratorul de Filosofie al Fundației Soros-Moldova a organizat în scopul familiarizării studențimii și intelectualității basarabene cu problemele filosofiei contemporane românești, unde au fost invitați cei mai prestigioși filosofi români contemporani de notorietate europeană, și anume: Neagu Djuvara, Alexandru Surdu, Andrei Marga, Victor Stoichiță, Sorin Vieru ș.a. La începutul anilor '90, Asociația Tinerilor Români din afara granițelor organizează un șir de conferințe cu genericul „Latinitatea nu se oprește la Prut”. Conferințele date demarează pe parcursul mai multor ani în cadrul proiectului „Basarabia azi și mâine” în scopul de a da o abordare mai originală evenimentelor istorice arătând astfel că și Republica Moldova face parte din spațiul latin european. Colaborările științifice s-au desfășurat la Iași în incinta Universității „Al.Ioan Cuza”. Tot aici s-au prezentat și rezultatele sondajului realizat pe cei 1000 de tineri din Republica Moldova și Bucovina aflați la studii în România [7].

Din 1995-2004 se desfășoară Concursul Internațional de Fizică al tinerilor români de pretutindeni „Ștefan Procopiu”, organizator fiind Cercul profesorilor de fizică „Ștefan Procopiu”, antrenându-se astfel o participare importantă a elevilor, studenților și profesorilor de fizică din România și din Republica Moldova (cu centrele deschise la: Chișinău, Bălți, Cahul, Criuleni).

Din 1998 până în 2004 au activat în relații culturale cu România și alte instituții educative ca: Concursul de Informatică „Otilia Cazimir” și Cercul profesorilor de chimie „Radu Cernătescu” desfășurat la Iași având ca participanți studenți și tinere cadre didactice din Republica Moldova, tot la Iași s-au mai desfășurat: Cercul de istorie „Nicolae Iorga” de la Școala „Alexandru Vlahuță” din Iași, Cercul studentesc de psihologie „Mirabilis”, Cercul de creație „Micul Prinț”, Concursul Internațional de creație literară „Veronica Micle”, ediția a IX-a 2005 etc. [8].

Asociația ASTRA (Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român) Iași și Consiliul local Iași consideră că acest gen de proiecte educaționale a dat acces direct tinerilor basarabeni la ideile culturii europene, formându-le astfel o conștiință civică europeană.

Un rol deosebit l-a avut simpozionul internațional „Republica Moldova – în căutarea identității”, organizat în colaborare cu Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, care s-a desfășurat în perioada 8-11 octombrie 2001; la acest simpozion au participat istorici, sociologi, politologi și lingviști din România, Republica Moldova, Germania, Statele Unite ale Americii și Israel.

În perioada 22-24 noiembrie 2001, se desfășoară lucrările Simpozionului „Eminescu-Șevcenko”, care la invitația Societății culturale „Dunărea și Marea” din Cahul (Republica Moldova), a luat parte o delegație formată din profesorul Areta Moșu, cercetătoarea Silvia Cifor, poetul Ion Cozmei și un reporter de la Radio Iași. O altă manifestare, la care au participat în fiecare an delegații ale ASTREI Iași, este „Identitatea culturală a tuturor românilor”, ce se desfășoară, anual, la Timișoara.

În perioada 17-18 mai 2002, la Iași, Despărțământul „Mihail Kogălniceanu”, în colaborare cu Institutul de Filologie Română „Al. Philippide”, a organizat Simpozionul Internațional intitulat „Identitatea limbii române în perspectiva globalizării”.

În anul 2003, Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” Iași și Institutul de Filologie Română „Al. Philippide” au organizat un alt simpozion internațional intitulat „Limba și literatura română în spațiul etnocultural daco-românesc și în diasporă (15-18 mai 2003)” la care la fel au luat parte și filologi din Republica Moldova. Tot aici enumerăm și Simpozionul internațional „Spațiul lingvistic și literar românesc din perspectiva integrării europene” organizat în zilele de 1 și 2 octombrie 2004 de Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” Iași și Institutul de Filologie Română „Al. Philippide” al Academiei Române și Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova [9].

La începutul anului 2005, doctoranda Ludmila Rotăraș a participat la Conferința științifică internațională „Dimitrie Cantemir – umanist, gânditor și om de știință – 330 de ani de la naștere”, organizată de Universitatea Real-Umanistică din Cahul – Republica Moldova și Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” Iași, prezentând un vast material la această temă fiind intens apreciată de publicul român prezent.

Academia de Științe a Moldovei și Academia Română au remarcat în 2005 diverse acorduri de colaborare științifică. Genul acestor conferințe și simpozioane din această perioadă are scopul de a contribui la afirmarea aderențelor culturale românești și la idealul „societății deschise” [10].

1	Acord de colaborare științifică între Academia de Științe a Moldovei și Academia Română, Protocol la Acord	17.01.2005
2	Convenție de colaborare tehnico-științifică între Academia de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești” din România și AȘM	31.05.2005
3	Convenție de colaborare tehnico-științifică pentru perioada 2006-2010 între Academia de Științe a Moldovei, Academia de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești” din România și Academia de Științe Agricole a Ucrainei	17.11.2006

Revenind la începutul anilor 2000, amintim că la fiecare doi ani se desfășoară Conferința internațională de inginerie electrică și energetică organizată de Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași. Atrăgând o audiență largă, formată din specialiști români, din Republica Moldova și din străinătate, conferința are menirea unui schimb de experiență atât în domeniul energetic, cât și industrial. Tot aici putem aminti și colaborarea moldo-română cu Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu, România, care în anii 1992-2007, Facultatea de Inginerie a acestei Universități, a organizat un număr de 12 Conferințe științifice cu participare internațională prilejuind schimburi științifice atât cu cadre didactice din România, cât și din Republica Moldova și Bulgaria. De asemenea, pe parcursul anilor s-au organizat diferite Simpozioane pe tematici dintre cele mai diverse, abordându-se problematici concrete ale mediului industrial din aceste state.

Seria simpozioanelor internaționale privind teoria și practica reabilitării patrimoniului cultural organizat în România la Iași, București, Cluj și Suceava, a fost demarată în anul 1992 sub forma unui curs internațional de specializare în domeniul protecției monumentelor istorice, devenind apoi din 1993 simpozion internațional. Primele 10 ediții au fost organizate anual, în 2001 luându-se decizia de a transforma manifestarea în bienală, toate simpozioanele desfășurându-se pe o durată de 6-8 zile, de regulă în luna martie. Din 1994, prelegerile apar tipărite în volume, acestea fiind deosebit de apreciate de specialiști, conținând majoritar informații de un înalt nivel științific, cu valoare teoretică și practică.

Anul 1999 marchează apariția volumului de prelegeri la data începerii conferinței, iar din 2000, lucrările desfășurate în plenul și la mesele rotunde ale simpozionului pot fi urmărite în volumele complementare aduse în forma finală până la data ediției. Simpozioanele au purtat tematici diferite, dintre care putem enumera: „Curs de protecție a monumentelor istorice” (1992), „Patrimoniul arhitectural de cult” (1998), „Protecția ora-

șelor istorice” (2001), „Reabilitarea construcțiilor istorice, aspecte de compatibilitate” (2003), „Protecția globală a orașelor istorice”(2005) etc. Laboratoarele de cercetări existente în instituțiile academice ale Republicii Moldova, care își desfășoară activitatea în parteneriat cu cele din România, sunt întreprinderi tehnologice cu capacități remarcabile capabile să elaboreze cunoștințe directe din mediul academic și din cercetarea științifică teoretică și de bază, transformându-le treptat în aplicații utile progresului social. Pentru Republica Moldova, activitățile de acest gen sunt mereu cele mai esențiale. Aceasta îi oferă sistemului productiv posibilitatea de a ține piept concurenței globale, precum și de a cuceri piețe noi de desfacere, tehnologia realizând producții inovatoare și ameliorându-le pe cele deja existente [11].

Activitățile culturale promovate în perioada anilor 1999-2005 au pus la dispoziția cercetătorilor Republicii Moldova experiența și competențele tehnologice românești prin acorduri și colaborări strategice în așa sectoare ca: activitatea editorială, productivitatea informațională și tehnologia aplicată în sectoarele securității, învățământului, mediului și sănătății, industriei, electronicii etc. Colaborarea pe linia cercetării a predispus acumularea cunoștințelor utile în sfera producerii, a lărgit orizontul posibilelor cooperări cu România, întru apariția și dezvoltarea noilor inovații necesare pentru creșterea sistemului productiv, modern și competitiv necesar la moment Republicii Moldova. Cultivarea și implementarea cunoștințelor și tehnologiilor comune ale acestor două țări sunt concentrate în mediul academic și sunt structuri necesare în exprimarea atât a gradului de inteligență, cât și în stimularea interacțiunii și valorificării culturii unui stat.

Referințe:

1. Elevi și studenți basarabeni puteți trece Prutul // Jurnal de Chișinău, nr.140 din 9 august 2002, p.3.
2. Jurnal de Chișinău, 29 august 2003, p.16.
3. Admiterea 2004 în România // Jurnal de Chișinău, nr.294 din 2 iulie 2004, p.11.
4. Roibu N. România ne-a acordat 1050 de burse în universități // Timpul de dimineață, nr.29 din 22 iulie 2005, p.3.
5. Marga A. Legitimarea culturală a universității europene // Vatra, nr.424, iulie 2006, Târgu-Mureș, p.66-73.
6. Rusnac Gh., Muraru E., Guțu Vl. Învățământul superior din Republica Moldova în contextul Procesului de la Bologna // Materialele conferinței științifice internaționale „Integrarea Europeană și învățământul universitar: aspecte filosofico-metodologice”. - Chișinău: CEP USM, 2007, p.14-17.
7. Jomir E. Latinitatea nu se oprește la Prut. Proiectul „Basarabia azi și mâine” // www.cuzanet.ro
8. Concursul Internațional de creație literară „Veronica Micle”...// Revista Română ASTRA – Despărțământul Mihail Kogalniceanu. - Iași. - An.XII. - Nr. 1(43), martie 2006, p.3.
9. Ibidem, p.3.
10. Bobănă Gh. Conferințele „Constantin Noica” la Chișinău // Literatura și arta, nr.11 din 13 martie 1997, p.3.
11. Pîslaru V., Cara A. Învățământul din Republica Moldova în perioada de tranziție la societatea democratică // Destin românesc. - 2001. - Nr.4. - P.78-97.

Prezentat la 23.06.2009